

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Septima. De Vitijs Charitati oppositis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

DISTINCTIO VII.

De Vitijs Charitati oppositis,

QUÆSTIO I.

De Odio Dei, & Proximi.

Deus secun-
dum se ne-
quit odio
haberi, sed
solum quo-
ad effectus
suos.

ADvertendum, quòd Deus dupliciter considerari possit: primò secundum se, ut est summum, ac infinitum Bonum; & sic à nullo potest Deus odio haberi: nam ubi nulla est ratio mali, ibi nullus potest esse actus odij. Deinde potest Deus considerari quoad effectus suos, quatenus scilicet punit peccatores, leges ac præcepta carni contraria posuit, immittit calamitates hujus sæculi diversas, & tandem transgressores mandatorum suorum æternaliter cruciat in inferno: & hoc pacto dæmones, & nonnulli perversi homines, Deum odio prosequuntur.

Odium Pro-
ximi, du-
plex, perso-
na, seu Odium
inimicitia.
Et qualita-
tis, seu Odium
abomina-
tionis.

2. Advertendum ulterius, quòd Odium proximi duplex esse possit. Unum dicitur *Odium persone*, quo personæ cuiquam nobis displicenti malum volumus, quatenus ipsi malum est: & hoc alio nomine dicitur *Odium inimicitia*. Alterum appellatur *Odium qualitatis*, quo personam aversamur duntaxat secundum malum ipsi adjacens, quod nobis vel alijs contrarium est, non autem secundum seipsam: & hoc vocant *Odium abominationis*, Layman lib. 2. quæst. 3. cap. 8. n. 1. & alij.

Odium Dei,
quale pec-
catum?

3. CONCL. I. Odium Dei est peccatum gravissimum Charitati oppositum, neque illud ob parvitatem materiæ potest fieri veniale. Ita Bonacina *disp. 3. de Præceptis Decalogi, quæst. 4. punct. ult.*, & alij. Ratio est: quia quodlibet odium in Deum repugnat summæ ejus Bonitati.

Odium Pro-
ximi est ex
genere suo
mortale.

4. CONCL. II. Odium proximi ex genere suo est peccatum mortale, oppositum Charitati. Ita communis. Ratio est: quia sicuti virtute Charitatis Deum & proximum diligimus, ita actibus Charitati oppositis homo Deum & proximum detestatur; ergo & odium proximi est ex genere suo peccatum mortale, cum opponatur excellentissimæ virtuti Charitatis.

5. Di-

5. Dicitur, *ex genere suo*. Siquidem odium proximi potest fieri veniale, tum ob imperfectum animi consensum, seu indeliberationem actûs (quod etiam in odio Dei locum habet) tum ob paritatem materiæ: ut si quis leve malum alicui optet, aut si levem aliquam displicentiam, seu modicam aversionem habeat erga proximum: hic enim non peccat mortaliter. Idem dicendum, etiam si quis fastidium, indignationem, & quandam modicam aversionem concipiat erga eos, qui nobis spiritualia consulunt, puta erga Concionatores, Confessarios, &c.

Potest per accidens fieri veniale.

6. CONCL III. Et si interdum licitum sit, hominibus malis, sive peccatoribus, ex odio abominationis, seu ob qualitates pravas ipsis adjunctas, optare malum, v. g. ut fur Republicæ noxius suspendatur; non quidem hoc oprando, quatenus malum ipsis est, sed quatenus boni rationem habet, atque inde mala impediuntur (a) nihilominus odium inimicitiae, quo personam proximi odio habemus, Charitati semper adversatur, ut dictum Concl. præced. Hinc

Oidium inimicitiae semper illicitum, non sic Odium abominationis. (a) Ut dicitur in Diff. 6. p. 25.

7. Inferitur I. Eum graviter peccare contra Charitatem, qui alicui magnum malum exoptat ex displicentia personæ, seu quatenus absolute ipsi malum est, non verò ob bonum ipsius vel alterius. Idem de eo dicendum, cui persona alterius tanquam infesta & odiosa displicet, sicque ipsam non esse desiderat, aut aliud grave malum ex animo precatur. Et hoc ipsum procedit de illo, qui gaudet de gravi malo proximi, quia ipsi malum est. Ratio est clara: quia hæc pertinent ad odium personæ, quod vocant *Oidium inimicitiae*.

Corollaria de Odio inimicitiae, seu personæ,

8. Inferitur II. Secus esse dicendum de eo, qui gaudet de malo alicujus, vel tristatur de ipsius bono ex honesto motivo. Sic quippe à peccato mortali excusatur, qui de alicujus infirmitate, vel morte lætatur, eò quòd sic non possit amplius nocere Communitati, aut sibi esse occasio peccandi. Similiter non peccat, qui tristatur, Dignitates conferri indignis, impios exaltari, sicque habere ansam amplius nocendi probis hominibus: quia hæc spectant ad odium qualitatis personæ, quod alio nomine *Oidium abominationis* appellant. Quinimò Bonacina *loc. cit. num. 7.* hoc extendit ad matrem, quæ mortem filiarum exoptat, eò quòd non habeat, unde eas vel ob deformitatem, vel ob inopiam, honestis nuperis tradat.

Et Odium qualitatis personæ, quod vocant abominationis,

9. Insuper passim Doctores à peccato excusant eos, qui cum debita resignatione in Divinam voluntatem, atque patientiam

Optare sibi mortem à

Deo, quando non sit peccatum?

tia (secus, si fiat ex impatientia, aut desperatione) sibi à Deo mortem exoptant ad subterfugiendas multiplices miseras huius sæculi. Et multò magis id dicendum, si tale desiderium concipiatur ex metu Deum offendendi peccato mortali, aut ex desiderio ipsum æternaliter videndi in æterna beatitudine: nam tale desiderium passim à Libris Asceticis commendatur tanquam bonum, laudabile, Deoque placens, juxta illud Apostoli, Philipp. i. *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.*

Cavendæ quoad propositum quædam Propositiones damnatæ.

10. Ne autem in præsentī materia laxentur habentis malitij hominum ob indiscretas, imò scandalosas quorundam illationes; meritò huic malo Sedes Apostolica providendum censuit, dum Innocentius XI. Anno 1679. sequentes Propositiones, *sicut jacent, ut minimum tanquam scandalosas, & in praxi perniciosas* (ita sonat censura) esse damnandas, & prohibendas statuit, & decrevit. Una, & ordine 13. sic sonat: *Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare; non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.* Ita Propositio damnata.

Ratio damnationis refertur.

11. Ratio hujus damnationis est: quia quamvis ordinatè, & salvâ Charitate fieri valeat, quòd quis sive ob bonum spirituale ipsius, vel alterius, aut propter bonum commune Reipublicæ, vel etiam ad evitandum ingens malum temporale, optet alteri mortem, vel aliquod temporale incommodum; prout notat Doctor Angelicus 2. 2. q. 76. art. 1. & in 3. dist. 10. art. 1. cum Doctor Subtilis in 3. dist. 30. *quæst. un.* (sic enim principalis intentio non fertur ad malum, sed ad bonum spirituale ipsius, vel alterius, vel ad bonum Communitatis, & ut alter nocere desinat) Nihilominus illicitum est, & Charitati repugnans, optare mortem proximo ob bonum temporale non necessarium, aut quodcunque etiam modicum: quia tale bonum censetur esse levioris momenti factâ comparatione cum vita hominis; ut rectè notat Joan. Cardenas in *Crisi Theologicâ ad cit. Propositionem 13. Innocentij XI. cap. 3.*

Aliæ Propositiones damnatæ.

12. Altera, & ordine 14. Propositio damnata, sic sonat: *Licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem, ut malum patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas.* Similiter & sequens Propositio, ordine 15. meritò est damnata: *Licitum est filio gaudere de parricidio parentis à se in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hereditate consecutas.* Hæ proinde Propositiones, tanquam damnatæ, erunt cavendæ; idque

idque ob rationes *num. prac.* allatas, quæ fortius urgent in proposito, ob amorem à filijs specialiter debitum parentibus.

13. Quæres, quale peccatum sit Maledictio, qua alicui homini malum imprecamur, v. g. ut fulmine, laqueo pereat, diabolus eum rapiat, &c. Resp. I. Certum est, maledicere alicui serio, & ex animo, esse ex genere suo peccatum mortale, quamvis ex inconsideratione actus, vel levitate materiæ, aut si non fiat serio, sed potius ad ostendendam suam displicentiam, vel indignationem, possit esse veniale: puta, si parens filio, hera ancillæ malum imprecetur, non ex animo, ut ita eveniat, simulque id fiat absque notabili honoris imminutione; uti post alios exemplificat Layman *loc. cit. cap. 8. num. 8.*

Maledictio quale peccatum sit?

14. Resp. II. Proximo sine justa causa serio maledicere, seu malum optare, Charitati repugnat, & ad peccatum Odij pertinet; interdum etiam Justitiæ repugnat, & ad Contumeliam spectat. Ita communis. Exemplum prioris est: si quis cuiusdam absentis ex animo maledicat; nam hoc soli Charitati contrariatur. Exemplum posterioris est: si quis serio maledicat presenti, ac in faciem ipsius; hoc enim insuper continet Contumeliam, quia lædit honorem Proximi.

Et cui virtuti repugnet?

15. Solent hoc loco Doctores agere pariter de Invidia, & Acedia, utpote quæ etiam sunt peccata mortalia Charitati repugnantia. Verùm de istis jam dictum superius (b) explicando septem Peccata Capitalia, inter quæ & hæc duo connumerantur.

De Invidia, & Acedia, remissive.

(b) Tract. 3. Dist. 3. quest. 4. & 7 per totum.

QUÆSTIO II.

De Scandalo.

16. **C**ONCL. I. Scandalum rectè definitur, dicendo: *Scandalum est dictum, vel factum minus rectum, præbens alteri occasionem ruinæ spiritualis.* Ita communis. Dicitur, *dictum, vel factum*: quia externa tantum actio (subintellige quoque omissionem ejus) potest habere rationem Scandali, non autem sola cogitatio interna. Et additur, *minus rectum*: quia non solum actio mala, sed quæ tantum habet speciem mali, potest habere rationem Scandali, si alteri occasionem peccandi præbitura sit.

Scandalum, quid?

17. CONCL.

Scandalum
activum seu
datum, quid?
Est adhuc
duplex.

17. CONCL. II. Ejusmodi Scandalum dividitur in activum, & passivum. *Scandalum activum*, quod & datum appellant, est illud, cui proximè data definitio convenit, & de quo ex professo loquimur. Et hoc rursus duplex est: nam Scandalum activum aliud est proprium, seu per se tale, dum scilicet quis expressâ intentione dat alteri occasionem peccandi, hortando, inducendo, vel faciendo aliquid, quod per se est inductivum ad peccatum; & hoc dicitur *Peccatum speciale Scandali*. Aliud est improprie activum; ut fit, si quis ejusmodi actionem exerceat, quæ *suapte naturâ* apta est alteri occasionem peccati præbere, etsi hoc non intendat: ut si quis die jejunijs carnes comedat coram talibus personis, quæ spectatis circumstantijs possunt inde accipere occasionem violandi præceptum Ecclesiæ, vel Fidei iacturam faciendi.

Scandalum
passivum
generatum.

18. *Scandalum passivum* generatum est ipsa spiritualis ruina proximi, in quam quis labitur occasione ab alterius dicto, vel facto acceptâ. In proposito tamen passivum accipitur, prout contradiistinguitur ab activo, arque alio nomine dicitur *Scandalum acceptum*, seu *Scandalum mere passivum*; estque illud, cum & præter intentionem operantis, & præter naturam, seu conditionem operis, alter ex eo peccandi occasionem accipit. Et hoc subdividi potest in *Scandalum pusillorum*, quod ex hominis ignorantia, vel fragilitate provenit; & in *Scandalum Phariseorum*, quod ex mera malitia alterius ortum habet: prout olim Pharisei, propriâ malitiâ, & invidiâ erga Christum excæcati, ex optimis ejus actionibus, miraculis, & doctrinis scandalizati sunt, à quibus proinde *Scandalum Pharisaicum* appellatur.

Peccatum
speciale
Scandali,
quando
committitur?

19. CONCL. III. Peccatum speciale Scandali committitur, quoties quis dat, seu dare intendit alteri occasionem ruinae spiritualis, eâ nempe intentione aliquid dicendo, vel faciendo, ut ille peccet: & talis, qui alium inducit ad peccatum, intendens illius damnum spirituale, peccat duplici peccato, videlicet peccato speciali Scandali, quod opponitur Charitati, & Correctioni fraternæ; simulque eo peccato, quod ab altero committitur, seu ad quod induxit alterum. Ita Doctores communiter. Ratio est: quia, qui ex intentione est causa peccati alterius, hoc ipso vult illud peccatum; & consequenter etiam ipsius est reus, & non solius peccati Scandali. Hinc talis non satisfacit in Confessione, dicendo, se alterum ad peccatum induxisse, sed tenetur insuper exprimere speciem peccati, ad quod induxit, utpote vel directè, vel saltem indirectè & in sua causa voliti.

20. Ad:

20. Adverendum tamen, non semper esse peccatum mortale, licet quis expressè intendat ruinam proximi: quia si hoc sicut duntaxat peccatum veniale, ut puta levis indignatio, ad quam quis proximum inducere intendit, erit tantum peccatum veniale. Ratio est: quia quantitas culpæ peccati Scandali ex solo proximi damno desiderato pensanda est. *Basilæus* *¶ Scandalum,*

Non semper est peccatum mortale.

21. CONCL. IV. Scandalum activum ex suo genere est peccatum mortale, quoties quis tenetur impedire occasionem peccati proximi, abstinendo ab opere illo, quod est occasio Scandali, & non abstinere, sive deinde intendat ruinam proximi, sive non. Ita communis; & ratio clara est: quia (ut supponitur) tenetur impedire occasionem peccati proximi, & non impedit; unde locum habet illud Salvatoris, Matth. 18. *Va homini illi, per quem scandalum venit.* Additur notanter, quoties tenetur impedire abstinendo &c. & non abstinere: quia non semper tenetur quis abstinere, ut amplius declarabitur in sequentibus.

Scandalum activum quando, & quale peccatum sit?

22. CONCL. V. Licet is, qui absque sufficienti & justa causa facit opus indifferens (idem à potiori dicendum de opere ex se malo, seu peccaminoso) quo credit alios abusuros ad peccatum, censetur cooperari peccato alieno, dando scandalum activum, & consequenter peccet: nihilominus si quis aliquid ex se indifferens faciat iustâ intercedente causâ, non peccat, quamvis ex eo alterum videat sumpturum occasionem peccandi, dummodo hoc nullatenus intendat. Ita Doctores passim. Ratio primæ partis est: quia quilibet tenetur, quantum commodè potest, præcavere, atque impedire peccatum proximi; aliter enim faciendo censetur illud indirectè, sive in sua causa velle. Altera verò pars suadetur ex eo: quia talis non censetur cooperari, neque velle peccatum alterius, sed jure suo utendo illud duntaxat permittere.

Idipsum amplius ostenditur.

23. Porro justa causa faciendi aliquid indifferens, quamvis eo credatur alter abusurus, non solum est grave damnum, quod quis pateretur abstinendo à tali opere, verum etiam quævis alia causa, quæ iudicio viri prudentis iusta censetur. Nam non semper æqualis causa erit proportionata ad excusandam ministracionem indifferentium, cuiusdam abusuro factam: sed quandoque major, vel minor requiritur causa, prout & illa indifferentia remotius, aut propinquius ad illum abusum propinquant; vel etiam gravior, aut minus gravis est obligatio illius virtutis, cui

Causa justa faciendi aliquid indifferens, quo alter creditur abusurus, quæ?

peccatum illud proximi hac occasione committendum opponitur, uti notat Sanchez *lib. 1. in Decalogum, cap. 7. num. 12.* cum alijs. Sic vendens ornamenta, vel fucos, quibus mulier jam parata abutetur, excusari potest à peccato mortali, si ipso non vendente alter venderet: quia vendere talia ex se est indifferens, ac remorè solùm dat ansam peccato, simulque subest proportionata causa vendendi; nam alioquin mercatori sequeretur damnum notabile, cùm negando talia passim amitteret emptores. Et ob eandem causam excusari possunt caupones vinum præbentes illis, qui timentur se inebriaturi; vel præbentes coenam eis, qui eandem in die jejunijs petunt; item & famuli parantes mensam, aut mensæ inservientes, vel cibos coquentes: quia hi non concurrunt ad potationem, vel comestionem, ut est inebriatio, vel fractio jejunijs, sed ut est quid deserviens ad refectioem, quod non est intrinsecè malum, sed indifferens.

Vitanda ratio
men Propo-
sicio dam-
nata.

24. Econtra verò Innocentius XI. jure sequentem Propositionem, ordine 51. damnavit: *Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem deservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis damni, puta ne à Domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.* Et meritò hæc Propositio damnata, sicque vitanda est, eò quòd actiones illæ admodum propinquæ ad peccatum accedant, imò ad id cooperentur, dum quis eas scienter exercet.

Scandalum
merè passi-
vum inter-
dum per-
mitti potest,
interdum
non.

25. CONCL. VI. Scandalum merè passivum, seu acceptum ex nostra operatione, quæ neque in se, neque in specie externâ illicita est, interdum permitti potest, interdum non. Ita Layman *lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 8.* cum alijs communiter. Ratio est: quia præceptum impediendi spiritualem ruinam proximi non permittendo Scandalum passivum, est præceptum affirmativum: hoc autem non semper obligat, sed concurrentibus certis conditionibus.

Quando
non possit
permitti?
Et quando
possit?

26. Itaque Scandalum merè passivum permitti non potest, sed debet impediri, quotiescunque nulla ratio necessitatis, vel utilitatis propriæ, aut alienæ cogit nos quidpiam agere, ex quo putamus alterum fore scandalizandum, seu sumpturum occasionem peccandi: quia lex Charitatis nos obligat, impedire peccata proximi, non minùs, ac alia eius damna, si facile possumus. Econtra verò ob causam necessitatis, vel utilitatis, potest permitti Scandalum merè passivum; ac proinde, si ur-
get

ger necessitas, vel utilitas, licet aliquid cæteroquin non malum sit à nobis, quamvis exinde alij sumant Scandalum, seu occasionem peccandi. Exempla nonnulla patent ex dictis *num. 23.*

27. Quinimò fas est ob justam causam necessitatis, seu utilitatis, perere ab altero talia, quæ rectè & sine peccato fieri possunt (notanter hoc additur, quia nunquam licet inducere alterum ad agendum id, quod sine peccato fieri nequit) tametsi alter malè, & non sine peccato hoc præstiturus existimetur. Sic licet ab usurario in casu indigentia petatur mutuum, quamvis ille sciat usuras exacturus, & sic peccaturus. Similiter, si id necessitas postulet, possum ab Infideli juramentum exigere, licet sciam ipsum juraturum per falsos deos. Insuper Parochianus potest à Parocho concubinario exigere, & recipere Sacramenta, quamvis timeat, hunc non nisi cum peccato ministraturum. Ratio est: quia talia opera possunt licetè præstari; nem potest Sacerdos præmissa, si velit, Confessione, vel saltem Contritione, absque ullo peccato ministrare Sacramenta, alter jurare per Deum verum, si hunc agnoscere velit. aut dare gratis mutuum: unde quia habeo justam causam exigendi, non pecco talia exigendo, ac permittendo eorum peccata.

28. CONCL. VII. Major tamen causa requiritur, ut permittatur Scandalum passivum ex infirmitate, aut ignorantia, quod vocant *Scandalum pusillorum*, quam requiratur ad permissionem Scandali Pharisaici, seu ex malitia. Ita communis. Unde notant Doctores, Scandali Pharisaici nullam plerumque habendam esse rationem: si autem prævideatur Scandalum ex ignorantia, vel fragilitate secuturum, plerumque esse condescendendum, aut præmittendam debitam instructionem, vel admonitionem.

An ex causa licitum sit, perere ab alio talia, quæ non sine peccato præstiturus existimatur?

Exempla, in quibus id licet.

Quid dicendum de Scandalo Pusillorum, & Pharisaicorum?

Q U Æ S T I O III.

De Discordia, Contentione, & Schismate.

27. CONCL. I. *Discordia* est dissensio voluntatum circa bonum, quod ex Charitate velle debemus. Ita D. Thomas *quid?* *2. 2. quæst. 37. art. 1.* & alij. Sicut enim concordia & pax consistit in consensione voluntatum, ita discordia in earum dissensione. De hac utraque extat vulgatum illud proverbium: *Concordiæ res parva crescunt, Discordiâ magna dilabuntur.* Dicitur in data

K k 2

data definitione, *dissensio voluntatum circa bonum*: nam discordia circa malum non est vitiosa, sed laudabilis. Et additur, *quod ex Charitate velle debemus*: non enim est peccatum Discordiæ, dissentire in bono, quod facere ex Charitate non tenemur, v. g. si socium rogantem, ut cum eo Religionem ingrediaris, aut peregrineris, sequi recuses.

Contentio,
quid?

30. CONCL. II. *Contentio est impugnatio veritatis cum confidentia clamoris.* Ita Layman *lib. 2. tract. 3. cap. 11.* cum alijs. Et hæc dupliciter fieri potest: nimirum vel ex intentione formali, quando scilicet quis agnitam veritatem impugnat: vel ex intentione virtuali, si quis doctrinam impugnet non curans, sive ea sit vera, sive falsa.

Contentio,
quale peccatum?

31. Cæterum Contentio, seu veritatis impugnatio, est ex genere suo peccatum mortale (quamvis ob imperfectionem actûs, vel parvitatem materiæ possit esse veniale) quia opponitur Charitati, & paci. Unde Apostolus *ad Galat. 5.* inter opera carnis, quæ excludunt à regno Cælorum, enumerat *Contentiones.* Hoc tamen intellige de tali veritatis impugnatione, quæ serio fit: nam si à Scholasticis exercitij causâ, aut ad explorandam alterius doctrinam, fiat cum debitis circumstantijs, ea solet esse laudabilis.

Schisma,
quid?

32. CONCL. III. *Schisma est illicita divisio, per inobedientiam ab unitate Ecclesiæ facta.* Ita in re communis. Et sensus est, quod peccatum Schismatis committatur, quando quis sese segregat ab unitate Ecclesiæ, prout ea est Corpus mysticum, ex diversorum statuum Fidelibus, tanquam membris inter se, & cum uno Capite Christo, ejûsque in terris Vicario connexis compositum.

Et quale
peccatum?

33. Schisma opponitur Charitati, qua tenemur diligere Corpus mysticum Ecclesiæ, ejûsque Caput visibile, Christusque in terris Vicarium Romanum Pontificem. Unde D. Augustinus *lib. 1. de Serm. Domini, cap. 5.* ait: *Ubi charitas non est, non potest esse justitia, quam charitatem si Schismatici haberent, non dilaniarent Corpus Christi, quod est Ecclesia.*

Schisma
aliud purum,
aliud conjunctum
cum hæresi.

34. CONCL. IV. Schisma subdividitur in purum, & conjunctum cum hæresi. *Schisma purum* non opponitur Fidei, sed Charitati duntaxat & paci: ut si quis ex mera malitia abstraheret se ab obedientia veri Romani Pontificis, & alteri adhereret. *Schisma conjunctum cum hæresi* dicitur, quando insuper negatur aliqua propositio Fidei, utputà Primatus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ,
aut

aut huiusmodi. Et quidem Schisma plerumque tandem transiit in hæresin, prout notatur *can. Inter hæresin. 24. q. 3. ibi: Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi potest: ceterum nullum schisma non aliquam sibi confingit hæresin, ut rectè ab Ecclesia recessisse videtur.*

35. Quæres, quid faciendum sit tempore Schismatis, quando electi sunt duo Summi Pontifices? Resp. I. Si sit unus certus Papa, de quo prudenter dubitari non potest, ei erit adhærendum: & qui alteri favent, sunt Schismatici.

36. Resp. II. Si verò in tali casu legitimus Papa sit dubius, ita ut non possit prudenter cognosci, nulli est adhærendum. Ita Suarez *disp. 12. de Schismate, s. 1. num. 11.* Cajetanus, Sylvester, Bassæus, & alij. Ratio est: quia reverà tunc nemo ex istis duobus habet verum jus in Ecclesia acquisitum. Accedit, quòd temerarium sit, ac periculosum, dubia habere pro certis.

37. Itaque unusquisque tunc se gerat, ut unum Ecclesiæ membrum, & Christo Capiti adhæreat, dubios ejus Vicarios habens pro dubijs, paratus uni certo adhærere, quando Ecclesiæ provisum fuerit de certo: quòd si contrarium fiat, Schisma fovetur, & hac ex parte peccari potest. Interea verò Christiana Plebs satisfaciet adhærendo suis Episcopis, Parochis, & Doctoribus Catholicis, semper parata adhærere illi Papæ, quem Ecclesia tanquam legitimum receperit. Et hæc sententia Suarezij est tutior, & in praxi tenenda.

38. Nihilominus Sayrus *in Thesauro lib. 3. cap. 5. num. 22.* & Trullench arbitrantur, quòd quamdiu causa est dubia, & duo vel plures contendunt de Papatu, ac se pro Summis Pontificibus gerunt, nec per Concilium Generale res est determinata, tam ipsi, quàm sequaces eorum à peccato excusentur; dummodo parati sint ad determinationem Concilij Papatu se abdicare, & ejusdem Concilij determinationi, ac Decreto acquiescere. Ceterum prior Suarezij sententia tutior est, & meritò tenenda. Bassæus *tom. 2. §. Schisma. num. 5.* & alij.

Quid faciendum tempore Schismatis, quando electi sunt duo Pontifices?

Optima practica pro tali tempore.

QUÆSTIO IV.

De Bello, & varijs ipsum concernentibus.

Ratio ordi-
nis. 39.

Solent hoc loco passim Doctores agere de Bello, sive quod per ipsum Charitas plurimum lædatur, præsertim si est injustum; sive quia finis Belli pax est, & securitas, *arg. c. No. li. 23. q. 1. ibi: Bellum geritur, ut pax acquiratur.* De quo proinde loquendo fit

Bellum,
quid, &
quomodo
differat à
Seditione,
& Rixa?

40. **CONCL. I.** Bellum est conflictus armorum, autoritate Principis Superiorem non recognoscentis indictus. Ita communis. Differt autem à Seditione, & Rixa, quod Bellum sit multitudinis contra extraneos: *Seditio* multitudinis contra multitudinem ejusdem Communitatis: *Rixa* verò paucorum, vel singulorum, contra paucos vel singulos.

Bellum ex
natura sua
licitum est,
si debitas
conditiones
habeat.

41. **CONCL. II.** Bellum, si debitis conditionibus vestitum sit, ex natura sua licitum est. Patet hoc ex innumeris S. Scripturæ locis. Idque intelligendum est, sive Bellum sit merè defensivum, utpote quia Jure naturæ licitum est, vim vi repellere: sive etiam offensivum, quo sumitur publica vindicta de gravibus injurijs, si aliunde congrua satisfactio obtineri nequeat.

Tres ad Bel-
lum justum
conditiones
sequuntur,
quæ?

42. **CONCL. III.** Ad Bellum justum tres præsertim requiruntur conditiones, videlicet autoritas legitima Principis Superiorem non recognoscentis, justa causa, & recta intentio. Ita Doctores communiter cum D. Thoma. *2.2. q. 40. art. 4.* Et quidem, si prima vel secunda conditio desit, Bellum non solum Charitati, sed etiam Justitiæ contrarium est cum onere restituendi damna illata: si autem deficiat sola tertia conditio, id est, intentio recta, non est contrarium Justitiæ, sed soli Charitati. *Mastrius disp. 10. Theol. Mor. n. 107. & alij.*

Potest dari
Bellum ex
utraque par-
te justum
formaliter,
non autem
materialiter.

43. **CONCL. IV.** Potest Bellum ex utraque parte esse justum formaliter, non tamen materialiter. Ita cit. *Mastrius num. 109.* cum communi. Et quidem Bellum non posse ex utraque parte esse justum materialiter, seu à parte rei, ac per se loquendo, patet ex eo: quia realiter, & à parte rei, soli uni parti potest competere jus. Cæterum quia sæpè ob ignorantiam, vel diversarum opinionum probabilitatem, hoc jus ignoratur, hinc per accidens seu formaliter accidere potest, Bellum ex utraque parte esse justum; prout simile quid sæpenumerò contingit in causis civilibus, sive forensibus.

44 **CONCL.**

44. CONCL. V. Subditi in dubio de justitia Belli, pro Principe ad Bellum eos vocante praesumere, eiq[ue] parere, & militare possunt. Ita Layman lib. 2. tract. 3. cap. 12. n. 8. cum alijs. Ratio est: quia in dubio quisque tenetur obedire Principi, vel Superiori suo. Sufficit proinde, ut talibus subditis (idem dic de militibus conductitijs, si illis postea Bellum imperetur, de cujus justitia dubitant) manifestè non constet de injustitia Belli.

Subditi in dubio de justitia belli, possunt parere Principi.

45. Cæterum milites extranei, atque voluntarij, vocati ad Bellum, justitiæ causam magis examinare tenentur; & si de justitia Belli dubitent, ita ut in neutram partem prudenter assentiantur, plerumque militare non possunt: quia nullâ cogente, aut excusante obediendi necessitate, exponunt se periculo gravissimæ injuriæ inferendæ. Dicitur, plerumque: nam si quidem causa bellandi speculative appareat dubia, simul tamen praesumptio fit; Principem cum Consiliarijs causam illam prius diligenter examinasse, bonâque fide ad Bellum procedere; damnari non debent milites, etiam extranei, si eidem, deposito practicè suo dubio, pro stipendio serviant. Layman loc. cit. cum alijs.

Quid dicendum de extraneis.

46. Illud verò apud omnes in confessio est, milites, qui parati sunt sequi quemcunque ad Bellum vocantem, sive justum sit, sive injustum, dummodò stipendium præbeat, versari in malo statu, & nisi propositum mutent, à Confessario absolvi non posse. Layman ibidem. Bassæus §. Bellum, n. 9. & alij.

Vel paratis sequi quodcunque Bellum?

47. CONCL. VI. In Bello justo licitè occiduntur omnes nocentes ac rebelles, non solum in ipso pugnae congressu, sed etiam post partam victoriam, si eorum mors ad vindicandam injuriam, & pacem atque securitatem firmandam, necessaria videatur: nisi fortè sub promissione vitæ sese dederint, tunc enim pactum erit servandum. Ita Matrius loc. cit. cum communi. Additur tamen, nisi fortè sub promissione &c. Nam ut dicitur c. No. li. 23. q. 1. Fides, quando promittitur, etiam hosti servanda est.

In Bello justo licitè occiduntur nocentes.

48. Porrò Innocentes (quales de Jure naturæ sunt pueri, ac mulieres; de Jure verò Ecclesiastico Religiosi, Clerici, peregrini, homines simplices ac rustici, idque secundum juris praesumptionem, quamdiu contrarium de ipsis non ostenditur, arg. c. Innovamus, de Treuga & pace.) Innocentes, inquam, per se atque ex intentione in Bello occidere nunquam licitum est: per accidens tamen, ac præter intentionem aliquando possunt occidi, utputà si Bellum geri, vel victoria obtineri nequit, nisi innocentes unacum nocentibus, quibus permixti sunt, simul occiduntur: prout accidit

Quid de Innocentibus?

dit in arcium everfione, urbium expugnatione, &c. Nam tunc ratio boni communis præponderat privato.

In Bello ju-
fto, cui ac-
quirentur
bona ho-
ftium?

49. CONCL. VII. In Bello jufto bona mobilia ab hoftibus capta Jure Gentium fiunt occupantis; quod verum est, nifi confuetudo, vel leges particulares locorum contrarium ftatuant: Bona autem immobilia fiunt Principis, vel Reipublicæ juftum Bellum indidentis. Ita communis; & patet ex §. *Item ea. Inftit. de Rerum divifione*, ibi: *Ea, qua ex hoftibus capimus, Jure Gentium ftatim nofta fiunt.* Concordat textus l. *Si quid bello. ff. de Captivis*, junctâ Glofâ ibidem, rectè hoc de rebus mobilibus intelligente. Quòd fi tamen alicubi vigeat lex particularis, vel confuetudo, ut tota præda in communi reponatur, & fingulis æqualiter dividatur, juxta illud Davidis Regis effatum, 1. Reg. 30. *Æqua pars erit de- fcendentis ad prælium, & remanentis ad farcinas. & fimiliter dividet: tunc ea omnimodis erit obfervanda.*

Quid de
injufto?

50. Dicitur notanter, *in Bello jufto.* Nam capta ab hoftibus in Bello injufto, omnia funt obnoxia reftitutioni, ut dictum n. 42. Plura de Bello dicere non iuvat, fi verum est illud Poætæ:

Nulla falus Bello: pacem depoſcimus omnes.

*****
TRACTATUS V.
DE RELIGIONE, ET VITIJS
OPPOSITIS.

Veritas
præſentis
Tractatus.

1. **P**æſens de Religione Tractatus, & cuius Catholico perutilis, & Confefſarijs ſcitu admodum eſt neceſſarius: cum enim ad Religionis virtutem pertineat, uni DEO debitam exhibere reverentiam & cultum, eadèmq; inter alias virtutes Morales ſit excellentiſſima, utpote proximè ad DEUM accedens. in quantum operatur ea, quæ directè & immediatè ordinantur in honorem Divinum; hinc patet, quàm utilis ſit cuilibet tantæ virtutis exactior notitia, ad perfectiorem illius exercitationem apprimè conducens.

DI-